

Milyen kórházfolyosón találkozok a kettőnket
azonosító két puha kéz? Az ágyban a szívroham
harmadik éjszakája mindig a harmadik. A tarra
nyírt fák az út vége felé kiteljesednek,
s a várostól nem jól látszó ég felhői
érkezések, búcsúzások. A búcsúzást
nem ismerted, mint a görög istenek sem,

amíg a kereszténység trónja le nem
taszította őket.

S a szív istenei is úgy hagyták el a szíved, hirtelen.

Litvai Nelli

A KŐ

Részlet egy készülő regényből

A fiú az éjszakai járaton ült. A lába előtt egy kissé már megkopott *Hülye azért nem vagyok* szatyor. A fiú gyűlölte a feliratot, mégis le-lehajolt a szatyorhoz, megsimogatta, és ilyenkor az arca görcsbe rándult, mosolygott.

Rajta kívül egyetlen ember utazott a villamoson, jó messze tőle, túl a csuklórészen. Furcsa alak, férfi vagy nő, a fiú azt sem tudta eldönteni. Érdekel is!, gondolta, és kinézett az ablakon. Éppen elhagyták a Blahát, a szemközti járdán a lámpa megvilágított egy férfit, aki a fejét a fény felé fordítva, hátát a lámpaoszlopnak támasztva lassan csúszott lefelé. Minden elmosódott a hajnali ködben, kivéve a férfi arcát. Milyen ismerős!, gondolta a fiú, és még jobban nekinyomta az orrát az ablaküvegnek. Az apám az! Most mit csináljak? Szálljak le, jöjjenek vissza érte? Elképzelte a jelenetet, hogy az apja majd rácsodálkozik, megkérdezi: Hát te, kisfiam, hogy kerülsz ide? Dehogyan kérdezi, meg sem ismer. Vagy mégis? Az ott az apám. Nem hagyhatom magára. Pocsolyarészeg, nincs az a taxi, amelyik hazaviszi. Haza? Hova? Azt sem tudom, hol lakik.

Nyíltak az ajtók a Wesselényinél, de ő meg sem mozdult. Csak ült. A villamos zaját távoli halk dübörgésként érzékelte, mintha megsüketült volna, a szeme előtt is elhomályosodott minden, mintha eső mosta volna el a szemközti ülést. Kezével a szeméhez kapott, langyos lé csorgott a tenyerébe. Hát még tudok sírni!, gondolta, és mosolygott. Örült ennek a felfedezésnek. Tízévesen sírt utoljára, amikor az apja az indulásra kész teherautónál elbúcsúzott tőle, finom ujjával végigsimította az arcát, és szavakat suttogott a fülébe, kedves, hízelgő szavakat, amelyeket réges-rég elfelejtett. Miközben könnytől lucskos arcán felidéződött annak a régi érintésnek az emléke, egyre erősödő bűzt érzett, megszáradt szar, többnapos húgy szagát, és ahogy felnézett, látta, hogy leült vele szem-

be az a furcsa alak, s elmosódottan ugyan, de látta azt is, hogy piszkosszürke arcát apró hegek, életlen zsillettpenge nyomai borítják.

A férfi egy ideig szótlánul fürkészte a fiú arcát, majd odanyújtott neki egy műanyag palackot.

Igyál! Jó kis metilalkohol, bele lehet dögleni, a határon túlról való, Csehszlovákiából.

Olyan már nincs, mondta a fiú, elvette a palackot, és nagyot kortyolt belőle. Közben arra gondolt, hogy hátha tébécés lesz, vagy tényleg beledöglik. Hányingerrel küszködött, de ivott tovább.

Mi a baj, kisfiam?, őszinte szánakozás érződött az öreg kérdéséből.

Nem vagyok a maga fia, még csak az kéne. Van nekem apám. Van nekem anyám.

Az öreg nagyot nevetett. Sötétén tátongott a szájürege.

Úristen, hogy néz maga ki! Szaros, hügyos. Fogatlan.

Az öreg a mutatóujjával felhúzta a felső ajkát. Maradt még kettő, mondta, ennyivel is tudok rágni.

Mindjárt elhányom magam, menjen innen, kiabált rá a fiú, s hogy az öreg nem mozgott, lehajolt, és a villamos padlóján elgurította a műanyag palackot.

Milyen fifikás az ifiúr! Mille pardons, mille pardons!, nevetett tovább az öreg, és elindult a vezetőfülke felé, hogy visszaszerezze a borát.

A fiú gyorsan leszállt a Nyugatinál. Hosszabb volt így az útja hazáig, a Szent István körüti házig, de mielőbb szabadulni szeretett volna a mocskos öreg látványától és a rémképektől, melyeket felidézett benne. Az öreg arca lassan az apja arcává változott.

A férfi a lámpaoszlopnál nem a fiú apja volt. Az ő apja egy kopott füles fotelben ült, zavaros gondolatok jártak a fejében, kimerítették a vissza-visszatérő, zakatoló mondatok. Mit keresek én itt, édes istenem? Hány éve már, hogy nem ültem ebben a fotelben? Nem tudom. Hét? Nyolc? Néha elszenderedett, álmában a megkopott karfát simogatta, aztán felriadt, felnyögött. Elmegyek. Elmegyek.

Az a fotel s vele szemközt a másik ugyanolyan, a szoba egyik sarkában állt. Mintha valaki vagy valakik azzal a szándékkal helyezték volna éppen oda és éppen úgy mindkettőt, hogy két ember bensőséges beszélgetéseket folytasson a félhomályban. De évek óta csak a por telepedett rájuk. Ritkán beszéltek ebben a szobában, s akkor is sietősen, miközben átlósan igyekeztek az egyik ajtótól a másikig.

Adél ezen az éjszakán is felébredt hajnali háromkor, és nem tudott újra elaludni. Lassan már egy éve tartott ez a szokása. Ilyenkor mindig arra gondolt, hogy altatóra lenne szüksége, de senkit sem mert megkérni, hogy szerezzen neki. Ő maga sosem hagyta el a lakást, még a gangra sem ment ki, látni sem akarta a ház többi részét, pedig szép volt belül ez a százéves ház, a díszes kovácsoltvas korlátokkal, a lépcsőfordulókban függő kovácsoltvas lámpákkal, a mennyezetén elhelyezkedő gipszstukkókkal, a lépcsőház beugróit díszítő kis puttók, ókori istenek és istennők szobraival.

Amióta ideköltöztek, még az ablakon sem nézett ki. Hiába nézne ki, úgysem látná a nagy diófát és a rajta kergetőző mókusokat. Nem akart erre gondolni. Hallotta a Combinók kerekeinek a zajját, a fel-felcsendülő csilingelésüket, de csak a tévé képernyőjéről, a híradókból ismerte őket, a valóságban még sosem látott egyet sem. Ha a fia és a lánya ezt tudnák! De Adél szerencséjére ritkán beszélgettek. Ha Peti fia nagy ritkán megkérdezte, hogy mit csinált, merre járt aznap, régi emlékeiből rakta össze a válaszát. Hogy

a Bem rakpartról nézte a Dunát, irigykedett a kikötött lakóhajók láttán, arra gondolt, hogy milyen jó is lenne ott élni, ringatózni a vízen, na és persze dolgozott. Egész nap dolgoztam, kislíam, láthatod!, mondta ilyenkor, és tétova mozdulatot tett a parkettán sorakozó papírdobozok felé. Lábbal hajtotta a korongozóját, amelyet még az apjától kapott. Az apja! Jó, hogy már nem él, nem látja, mi lett belőle, mire használja az ő korongozóját, mit éget a tőle örökölt kis elektromos kemencében. A véletlen találkozásuktól félt, a régi barátok ölelésétől, a kérdésektől, hogy „Min dolgozol, mit csinálsz most?” Kerülné a tekintetüket, hazudozna és lelepleződne, inkább ki sem megy az utcára.

Most is, mint egy éve minden éjjel, a körútról beszűrődő fényben kibotorkált a konyhába, ott sem gyújtott villanyt, nem volt rá szüksége, és a konyhaszekrény felső polcáról kivette a vodkásüveget az édesanyjától rámaradt, megkopott holland kakaósdobozból. Akárhányszor hozzáért a fémdobozhoz, látta maga előtt az anyját, ahogy esténként kakaót főzött neki, és közben halkán azt duruzsolta: „Kop, kop! Mit csináltok, fapapucskok? Csudajót! Kakaóból álmat főzünk, kop, kop! Mi vagyunk a fapapucskok, kopogunk, kop, kop!” Mostanra alig látszott valami a holland főkötős menyecskéből és a Meinl feliratból.

A huzat becsapta a gangra nyíló bejárati ajtót, de Adél már össze sem rezzent, a zaj már hozzátartozott a mindennapjaihoz. Visszament a nagyszobába – a gyerekei nappalinak nevezték, de ő utálta ezt a szót, sosem hívta így –, és mint minden ébredéskor, most is leült az ajtó melletti falnál álló nagy láda tetejére. Rajta kívül senki sem tudta, hogy mit rejteget ez a lakattal lezárt láda, az apja régi zabos ládája, azokból az időkből, amikor az apjának még lovai is voltak abban a Káli-medencében fekvő kis faluban. Nagyt kortyolt a vodkából. Mint minden éjjel, most is megsimogatta a nyakában függő kis lakatkulcsot. A lánya jutott az eszébe, hogy mekkora hisztit csapott, amikor költözéskor behozatta ide, a „nappaliba” azt a „büdös, szúette zabos ládát”. „Hagyd a francba! Nem mindegy?”, kérdezte a fia. A lánya elgondolkozott, aztán minden indulat nélkül csak annyit mondott: „Mindegy.” Mintha akkor adta volna fel az egész életét.

Adél felpattant a ládáról, fel-alá járkált a szobában, és közben suttogott. Ne add fel! Könyörgök! Ne add fel! Ha visszaforgathatná az időt, ha újra ott lehetne abban a jelenetben a lányával, kihajtaná a negyedikről azt a ládát. Nem, nem tenném meg. Nem megy. Most sem menne, mondta hangosan, és újra nagyot kortyolt a laposüvegből.

Elindult vissza a konyhába, altatónak ennyi elég, gondolta. Közben felkapott egy törékeny kis biedermeier székét, és kivitte a sötét előszobába, hogy kitámassza vele a kilincset. Ezt is az apjától tanulta, jó régen, még iskolás korában, amikor elvesztette a házuk kulcsát. Ide ugyan senki be nem jönne váratlanul, de biztos, ami biztos, mondta akkor az apja. A falu legszélső házában laktak. Az épület, az istálló, a pajta és az udvaron álló fatüzelésű égetőkemence ma már csak romhalmaz, elkóborolt kutyák téli menedéke. Pedig a lánya még a Műemlékvédelminél is megpróbálta elintézni, hogy abból legyen a tájház, azt hozzák helyre a közelében álló, ritkaságnak számító Városkúttal és a mosóházzal együtt. Már majdnem az előszobaajtónál járt, amikor a szék kicsúszott a kezéből, ő megbotlott benne, és elesett. Egy ideig dermedten hallgatózott, majd óvatosan felállt, a nagyszobából nyíló jobb oldali ajtóhoz ment, résnyre nyitotta.

Sára! Sára!, suttogta, itthon vagy?, majd átment a bal oldali ajtóhoz, halkán szólongatta a fiát. Ő sincs, akár villanyt is gyűjthetnék, gondolta, de mégsem tette. Nem gondolkozott el azon, hogy hol lehetnek hajnali fél négykor a gyerekei, már évek óta eltűnt belőle az aggodalom értük. Kezdetben maga is csodálkozott ezen, aztán meg-

szokta. Azt gondolta, annyi minden kötötte a kőhöz, hogy talán a szíve is megkövesedett mostanra. Gyermekkorá bújócskáit is a Kőtenger nagy, szürke kövei között játszotta. Az apja persze mindig megtalálta. A környék minden szikláját a Nyúlszalasztótól a Hegyestűig úgy ismerték az apjával, mint a tenyerüket. Nevet is adtak nekik. Rókafarka, Nyuszifüle. A veszprémi gimnáziumban hogy elámulnak az osztálytársai, hogy olyan mesterség is van, hogy kőfaragó. Ostoba libák! Mit gondoltatok? A várfal kövei úgy teremtek, mint szőlőfürtön a szemek? Kőfaragók faragták azt is ott a lábad alatt! Milyen jó volt az az osztálykirándulás! Úgy hallgatták, úgy bámultak rá, mintha az egész várat az ő apja faragta volna! De az Idő ösvényét biztosan ők taposták ki elsőként, ő meg az apja. Harminc éve nem járt arra.

A konyhában visszatette a laposüveget a kakaódobozba, és elindult vissza a szobájába. Ahogy elhaladt a cselédszoba ajtaja előtt, észrevette, hogy résnyire nyitva van. Megfogta a kilincset, és teljes erejéből bevágta az ajtót. A küszöbnél megállt, visszament a cselédszobához, kinyitotta és szélesre tárta az ajtaját.

Neveléses vagy ezzel a leskelődéssel. Már mindent tudsz rólunk. El is mehetnél, mondta halkan.

Egy kicsit várt a válaszra, aztán megrándította a vállát, becsukta az ajtót, és a nappaliban keresztül visszament a szobájába. Lefeküdt, és néhány perc múlva mély álomba zuhant. Álmában kislány volt, vézna és csúnya, és az apja úszni tanította a Kőtengerben.

A zajra felriadt a fotelben, keze lecsúszott a karfáról. Már majdnem felállt, amikor meghallotta a halk, szomorú szavakat. Mintha neki szóltak volna. Mint régen, annyiszor. El is mentem. Elmentem, gondolta, és még jobban összehúzta magát. Még a lábát is felemelte a padlóról. Ott tartotta a levegőben, amíg el nem halt a léptek zaja, amíg meg nem hallotta, hogy egy ajtó becsukódott a közelében. Sóhajtott. A kisasztal csipketerítőjének széle fodrot vetett, hullámozott néhányszor, aztán megnyugodott. A férfi a tenyerébe temette az arcát.

A fiú már a Vígyszínháznál járt, amikor megérezte, hogy követik. Magához szorította a nejlonzacskót, majd ugyanolyan gyorsan le is engedte. Feltűnő, feltűnő lenne, hogy magamhoz szorítom, gondolta, még csak az hiányozna, hogy most igazoltassanak, képesek rá, a kurva anyjukat! Újabban majdnem minden hajnalban igazoltatták. Szándékosan lassított a léptein, és közben elmosolyodott. Már a KÖKI-nél kitalálta, hogy mit mond majd, ha a zacskójára rákérdeznek. A hülyeségemet, azt viszem benne, nem látod, te analfabéta? Na nem, még megvernek, ha le analfabétázom őket, gondolta most.

A kapu előtt tört rá a hányhatnék. A már kiürített kukák ott sorakoztak a járdán, felnyitotta a legközelebit, és behányt. Közben elképzelte, ahogy az a mocskos szájú gondnok, az örökké részeg Jenő felveri az egész házat azzal, hogy az a rohadék, aki beleokádott a kukájába, jöjjön és mossa ki.

Vitted volna be hamarabb, te tahó! Az a kuka az enyém is! Ilyesmi járt az eszében, miközben a kulcsát kereste. Éppen kinyitotta a kaput, amikor meghallotta, hogy a háta mögött a nevének szólítják.

Peti! Petike!

Az öreg a villamosról ott állt mögötte.

Rókáztál?

És? Mi köze hozzá? Csak nem közterület-fenntartó?

Jó vicc.

És mit petikéz itt engem? Ki maga?

A kuka különben sem közterület.

Vág az eszed, akármilyen szemétkupac vagy.

Mondd meg anyádnak, hogy a Szegő Luigi kézcsokjait küldi, mondta az öreg, és fura – boldognak látszó – tánclépésekkel elindult a Margit híd felé.

A fiú felment a negyedikre, és közben egyre csak az öreg nevét ismételte magában. Szegő, Szegő Luigi. Ki az a Szegő Luigi? A név ismerősnek tűnt neki valahonnan messziről, a távoli múltból, de a névhez tartozó arcot nem tudta felidézni, helyette sűrű őszi levelek hullását látta maga előtt egy kertben, a régi kertben, és a hulló levelek között néha megvillant egy finom ujjú kéz, ahogy szórja rá a faleveleket, ő meg sikongat az örömtől.

A hajnal derengése bevilágította az előszobát. Rögtön észrevette a felborult széket. Első gondolata az volt, hogy egy hatalmas rúgással bepaszsolja a nappali közepére, álljon ott reggel, mementóként, ezt gondolta, hogy miért éppen ezt, hogy minek a mementójaként, azt ő sem tudta. Ahogy a *Hülye azért nem vagyok* nejlonzacskóját biztonságos magasságba emelte, és a rúgáshoz készülődve jobban szemügyre vette a széket, rájött, hogy az a Belatiniék egyik biedermeier széke. De a rúgást már nem tudta visszafogni, addig rugdosta a falat, amíg elszállt belőle minden – ki tudja, honnan fakadó – indulat. Aztán óvatosan felemelte a széket, és lábra állította. Bármikor visszajöhetnek, gondolta. Hiába telt el több mint hatvan év. Hányszor hallották a nővérel gyerekkorukban, sőt még mostanában is: Vigyázz rá! Az a Belatiniék asztala! Meg ne karistold! Össze ne firkáld a tálalót, az a Belatiniéké! A pamlag, a székek, a kisasztal, a nagyszekrény! A Belatiniék bútorai között nevelkedtek, és a tulajdonosaikat még most is visszavárták. Olyannak képzelték el őket, ahogy a nagyanyjuk mesélt róluk. Az édes kis Katinkát várták vissza ötévesen, a magas, szálfegyenes Belatini bácsit, akinek mindenkihez volt egy jó szava, aki – bár magas pozíciót töltött be a Nemzeti Banknál – Mikuláskor mégis beöltözött, és még a szomszéd ház gyerekeinek is vitt Meinel szaloncukrot. Valamelyik fiókban még mindig ott várta a Katinka édesanyját tíz pár nejlonharisnyája. Nagy kincs volt az akkoriban, Petikém. És te miért nem hordtad őket, nagymama? Még leszaladt volna egy szem, vagy elszakadt volna. Tudod, Petikém, én csípőben sokkal erősebb voltam Magdikánál, a Katinka édesanyjánál. Kövér voltál, nagymama?

Először a konyhába ment, magához vette a vízfóralót. Mindig félig volt vízzel, hiába magyarázta el nap mint nap a cselédszobában lakó Zoltán, hogy kész pazarlás a szűkségesnél több vizet forralni a kávéhoz, az anyja meghallgatta, néha még bólintott is hozzá, aztán elfelejtette, ahogy ő is. Ez a szerencséje! Ha a csapnál venne vizet, már nyílna is a cselédszoba ajtaja. Ez a műszaki zseni álmában is füle!, gondolta, miközben óvatosan bement a nappaliba. Csak a telefon melletti kislámpát kapcsolta fel, hogy minél kevesebb fény szűrődjön át a többi szobába az ajtó alatti réseken. Ebben a lakásban valaki mindig ébren van, és fülel, gondolta. Ha más nem, hát az ott, a cselédszobában.

Ahogy a *Hülye azért nem vagyok* szatyorból elő akarta venni a virágcserepet, kétségbeesett. Nem értette, mikor, hogyan törhetett össze az agyagcserep, miért borult ki a föld, s hogyan került a szatyor aljára, a kiszóródott föld alá a cakkos levelű palánta. Hiszen úgy vigyázott! Talán az a fogatlan mocsadék, az rúghatott bele, miközben azzal az okádék borával itatta. Az a Szegő Luigi.

A szatyorból a tálalón álló régi porcelánvázába kotorta a földet, és ügyetlenül belesnyomogatta a kókadt növényt. Halkan, suttogva kérlelte a palántát. Ó, ne bassz ki, órák óta cipellek! Légy jó, kicsikém, ne konyulj le! Máris kapsz vizecskét!

Mi a fenét csinálsz?!, szólalt meg Zoltán a háta mögött olyan váratlanul, hogy Péter egész testében megrándult, és a víz egy részét a diófurnérra loccsantotta.

Baszod! A Belatiniék tálalója!, suttogta ingerülten, és gyorsan levette a trikóját, hogy azzal itassa fel a kiömlött vizet. A kislámpa fénye megvilágította sovány felsőtestét, a kiálló csigolyákat, a Scheuermann-kórtól görbe gerincet. Zoltán szánakozva nézte. Péter, ahogy végzett a kiömlött víz felitatásával, hátrafordult. Most mit bámulsz? A növénykémet?, kérdezte. Cannabis sativa, folytatta suttogva, megnő akár méteresre is. Majd ketten locsolgatjuk. A vizenyőt szereti. Vagy lelépsz végre?

Nem. Még maradok.

Felőlem! Csak nehogy egyesek a véredet vegyék „hirtelen felindultságból”, mondta gúnyosan Péter, majd figyelme újra a palánta felé fordult, óvatosan a gyökerekhez nyomogatta a nedves földet. A lényeg, hogy szuka legyen, érted, pinás, puncis, csak az a jó, mondta halkan. Kapsz belőle egy Staubot. Egyet.

Nem kell, tudhatod.

Ugyan, öregem, ne szarj be, erre nem lehet rászokni, ez csak jó, érted, csak jó. De kell is az neked! Te csak sanyargasd magad! Miért is nem mész már el a jó büdös francba!?

Még nem. Még nincs itt az ideje.

Kár.

Zoltán ezt már meg sem hallotta, dühös volt saját magára, nem is értette, hogy mi a fenét vacakol itt hajnalban, miért tűri, hogy a másik szemétkedjen vele. Elindult a cselelészoba felé, de néhány lépés után visszafordult. Keresett a régi barátinód az egyetemről, az a helyes kis szőke, mondta.

Az a helyes kis szőke! Birtad te is, mi? Mit akarhatott? Egy numerát? Ha csak az kell! Jól beléd vágiuk, még, még! Péter két kézzel megmarkolta a tálaló felső fiókját, kihúzta, majd visszatolta. Néhányszor megismételte a mozdulatot, ritmikusan súrlódott a fán a fa, ő pedig nyögött, nyöszörgött, és közben Zoltán arcát leste.

Hagyd abba!, szólt rá Zoltán, és ő is belekapaszkodott a fiókba.

Nem megy a csajokkal, mi? Az a te bajod. Hát a fiúkkal?, kérdezte, és elengedte a tálaló fiókját.

Részeg vagy.

De mennyire az. Mindjárt okádok. Azért csak gyere, tubicám, gyere, bújj az ágyamba. Aztán majd kimosdatsz a mocsokból.

Barom!

Egyre hangosabban beszéltek, Zoltán teljes erőből belökte a fiókot, összecsendültek, egymáshoz koccantak a metszett ólomkristály poharak, a porcelánnippek, a herendi libapásztor kisfiú felborult, libája rázuhant a Zsolnay, zöld levélkéken nyugvó, vörös rózsára.

Péter, megfosztva a fiók nyújtotta támasztól, elvesztette az egyensúlyát, és a földre zuhant. Zoltán egy ideig szánakozva figyelte, ahogy nyöszörögve megpróbál felállni, majd a hóna alá nyúlt, odavonszolta a bal oldali ajtóhoz, és belökte a szobájába. Alighogy becsukta az ajtót, már nyílt is egy másik, Adél jött ki, kócosan, félregombolt köntösben.

Mi ez a cirkusz? Ebben a lakásban már aludni sem lehet!

Nem alszol te, Adél, hallom, ahogy neszezel, jössz-mész hajnalig. Mit csinálsz olyankor?, kérdezte valódi kíváncsisággal Zoltán.

Vázlatokat készítek, felelte Adél, és ökölbe szorult a keze.

Mutass akár csak egyet is!

Azt nem lehet. A vázlat érzékeny. Ha mutogatod, kobolddá változik, elröppen. És vissza sem jön. Sirathatod aztán, mondta Adél furcsa nevetéssel, és közben mutatójával kis görbéket rajzolt a levegőbe, utánuk nézett, kapkodta a semmit, mint gyerekkorában a szétpukkant szappanbuborékokat a szalmaszál végén. Milyen sok szappan ment veszendőbe, mert vagy híg, vagy sűrű lett a lé, amelyet az apjával együtt keverték! De ha sikerült, úgy rikoltoztak örömben, hogy a szomszéd kuttyója vad csaholásba kezdett.

Hány napja nem alszol?

Nem alszom, mert itt nem lehet. Ez az örökös szél meg a ricsajozás. Jobb lenne, ha pakolnál és elmennél. Adél hangja gyűlölködve csengett. Talán nem is magának a kérdésnek szólt ez a gyűlölködés, hanem annak, hogy félbeszakította az emlékezést.

Mindent hallok onnan felőled, folytatta Zoltán meglepő konoksággal. Tudom, hogy mióta nem alszol. Amióta az az öltönyös pasas itt járt, és te aláírtál valamit. Azt hiszem, nem kellett volna!

Ugyan, mit tudsz te! Adél már éppen becsapta volna maga mögött az ajtót, amikor arra gondolt, hogy ebben a lakásban folyton csapódnak az ajtók, mintha ez lenne az itt élők közötti kapcsolat alapja: az ajtócsapkodás. Visszafordult, kezét szorosan a kilincsre kulcsolta, szinte kedvesen szólt Zoltánhoz.

Hogy aludnék! Az örökké nyomasztó felelősség, a pénz, hogy mi lesz! Nem asszony-nak való. Feladnám, de még nem lehet. A gyerekek.

Gondoskodsz róluk, ugye?, kérdezte Zoltán gúnyosan, hiszen ő volt az, aki nap mint nap ügyelt arra, hogy valami ehető legyen a jégszekrényben. Régen legalább megkérdezték tőle, hogy megehetik-e.

Na, most már elég! Takarodj innen!

Majd holnap. Holnap este elmegyek, Adél, de most beszéljünk.

Nem tudok. Bárcsak tudnék.

Adél váratlan őszintesége mindkettőjüket meglepte. Egy ideig csak nézték egymást, aztán Zoltán elindult a konyha felé.

Hozok valamit inni. Hátha úgy könnyebb.

Van vodka a kakaósdobozban.

Tudom.

Tudja... tudja... ismételte elkeseredetten Adél, ahogy Zoltán kiment a nagyszobából. Pedig hogy vigyázok, gondolta, persze hogy tudja, mindhárman tudják, hiába az örökös fogmosás. A gyomra hirtelen felfordult, öklendezett, a szájában is érezte a fogpaszta ízét. Utálta mindegyiket. A ládához támolygott, leült rá, két kezét a gyomrára szorította.

A visszatérő Zoltán vizespohárnyi vodkát nyújtott felé. Adél szinte kikapta a kezéből, de utána lassan, aprókat kortyolt, beosztotta az élvezetet, apránként juttatta a testébe, az agyába a bódulatot.

Te nem iszol?, kérdezte, amikor már félig kiitta a poharat. Hangja nyugodt volt, puhán, kedvesen szólt.

Tudod, hogy sosem iszom. Isznak elegen ebben a lakásban. A fiad ma is kiütötte magát. Hallod, amit mondok?

Olyanok már, mint az idegenek. Nem értem őket. Néha sírok, mert fáj, hogy nincsenek. De mit tehetnék értük? A Peti? Mindig valami másért lelkendezik. Aztán alig telik el egy kis idő, már hagyja is, szarság, nem érdekel, mondja, és rugdossa a falat, széket, bármit, ami az útjába akad. Ez nekem nem tetszik. Az ember egyvalamit szeret. Megyek, lefekszem, mondta végül, felállt, és elindult a szobája felé.

Zoltán utánanyúlt, elkapta a karját. Ül vissza, Adél, beszéljünk, mondta, és ő maga már éppen leült a ládára, helyet hagyva maga mellett Adélnak, amikor észrevette az asszony tekintetében a felháborodást. Gyorsan felállt, úgy folytatta.

Kell beszélgetni. Tőlem sem kérdezted meg, hogy miért nem megyek el innen. Hogy miért visellek el benneteket hónapok óta.

Mert még mindig szereted Sárát.

Nem, nem szeretem.

Akkor meg nem érdekel, mondta Adél, hangjában rémület és kíváncsiság keveredett, majd elindult a szobája felé. A küszöbről visszafordult. Menj el, mondta határozottan.

Holnap elseje lesz. Holnap elmegyek.

Elmész. Megígéred.

Ahogy becsukódott mögötte az ajtó, Zoltán körbejárta a faládát, arra gondolt, csak azért is leül, elterpeszkedik az asszony titokzatos felségterületén, a mások számára érinthetetlen deszkákon. Leült rá, felállt, majd végigfeküdt rajta, hason, két karjával átölelte. Jöleső, bódító bizsergést érzett a testében.

A férfi a fotelben nem tudott dönteni. Egyik pillanatban üvöltve felugrott volna, a másikban úgy belevájta a testét a kárpitba, hogy a combján érezte a százéves fémrugók lenyomatát. Nem bírom tovább, gondolta kimerülten, és újra megpróbált felállni. Hiába. Azt érezte, hogy az izmai felmondták a szolgálatot, csonttá merevedtek, szilárd anyaggá változtak, képtelenné váltak a teste mozdítására. Most meghalok, gondolta. Pedig éppen azért jött ide, hogy ne haljon meg, hogy éljen még egy kicsit. Aztán arra gondolt, hogy mégis jobb lenne, ha szép csendben itt pusztulna el, ebben a fotelben, az édesanyja kedvenc karosszékében. Az anyámé volt, de mégsem, a Katinka mamájáé volt, a Magdikáé. Ez volt az utolsó gondolata.

Talán egy kis időre el is aludt. Amikor a kemény deszkáktól elgémberedve feltápászkodott, poshadtnak, pállottnak érezte maga körül a levegőt, mintha a saját testéből szállt volna fel az émylítő pára. Az ablakhoz ment, kinyitotta. Amennyire csak tudott, kihajolt az ablakon, mélyeket szívott a körútról beáramló hajnali levegőből, és elégedetten gondolt arra, hogy ilyenkor a Duna illatát is érezni. Még az is az eszébe jutott, hogy tényleg elmegy, és valahol vízparton keres albérletet. Aztán megrázkódott, gyorsan becsukta az ablakot, és megfordult. Egy ideig csak bámulta az alvó testet a karosszékben. Ki a fene maga?, kérdezte végül suttogva, és megrázta az idegen vállát. Még vagy ötször meg kellett ismételnie a kérdést. Nem értette a férfi vezetéknevét. A keresztneve, a Sándor sem mondott neki semmit. Már éppen a nyakánál fogva ráncigálta volna ki a karosszékéből, amikor a férfi elővett egy fényképet a zakója belső zsebéből, és Zoltán kezébe nyomta.

Zoltán a kislámpa fényében felismerte az évekkel fiatalabb Adél és a tizenéves gyerekek arcát, ahogy szinte koszorút fontak az idegen arca köré. Hát maga az, mondta, de nem emelte fel tekintetét a képről, szinte megbűvölten nézte, úgy beszélt tovább. Hogy mosolyog az Adél! A Sárának is fülig ér a szája. Egy pillanatra elhallgatott, Sándorra

nézett. Én még sosem láttam őket mosolyogni. Milyen kár!, mondta, és újra a fény felé hajolt. Csak a Péter durcás itt is, mint mindig. Hány éves lehet? Tíz? Tizenkettő? Egy ideig várt a válaszra, aztán odanyújtotta a fotót. Nem is tudják, hogy itt van. Mióta?, kérdezte, miközben a férfi eltette a fényképet a zakója belső zsebébe.

Nemrég jöttem. Elfáradtam. Gondoltam, majd reggel. Holnap elseje lesz, az ember mindig elsején hoz nehéz döntéseket.

Baromság!, vágta rá Zoltán, és közben arra gondolt, hogy igen, ő is holnapra, elsejére halasztotta a távozását, reménykedve, hogy történik valami. Hát történt.

Holnap lesz Adél születésnapja!, suttogta döbbenten Sándor.

Igazán? Na és? Hozott virágot? Tortát? Mutassa! Hol van? Rajta ül? Sosem hozott neki, mi?

Téged meg nem tudnak kirúgni. Mind azt szeretné. Mégis itt vagy.

Majd maga kirúg.

Nem hiszem. Beszélnem kell velük.

Pont most?

Régen kellett volna, felelte Sándor.

Zoltán alig tudott uralkodni a dühén, a volt férjek álságos hangja, na, az éppen ilyen, gondolta, és legszívesebben bemázolt volna egyet ennek a betolakodónak. Mázlija volt az ajtóval, mondta végül ingerülten.

Miért nem csináltad meg?

Nem kértek. Amire kérnek, megteszem.

Magadtól semmit.

Nem. Már nem.

Önként sétáljanak a csapdádba, mi?

Enyém vagy másé, nem mindegy?, felelte Zoltán, és közben arra gondolt, hogy igen, leüti, még egy pimaszkodás, és lehajítja a lépcsőn, legurítja a negyedikről, és még a bejárati ajtót is megjavítja, ne mászkáljon ez ide, ha nem hívják. Nem hívják. De hová is tette a két hete megvásárolt új zárat? Biztos helyet keresett neki, mert gyanakodott, hogy néha átkutatják a szobáját. Az öregasszony, a Róza néni biztosan, talán még Adél is. Néha, amikor hazajön, érzi a cselédszobában bennrekedt szagokat. Az éjjeliszekrény fiókján már agyagtól származó foltokat is talált. Valaki a fehérneműje között is turkál, és rosszul hajtogatja vissza az ingujjakat. Biztosan a Peti az, gondolta, néha hetekig nem látja mosni. Éppen az eszébe jutott, hogy hová rejtette a zárbetétet, amikor kinyílt a bal oldali szoba ajtaja, és a kitámolygó Péter a vállába kapaszkodott.

Vigyél ki!, kérlelte őt Péter, aztán összeesett.

Sándor felugrott, a fiához szaladt, és gyorsan az oldalára fordította, nehogy a torkán akadjanak a hirtelen felöklendezett ételdarabok.

Péter kinyitotta a szemét. A kislámpa fényében összeszűkülte szembogara körül a szivárványhártyája pigmentjei zölden és sárgán fénylettek. Sándornak az anyja jutott eszébe, a lágy, dallamos hangja, ahogy „aranyszeműnek” szólítja az unokáját. Mennyi szeretet tűnt el vele örökre!

Péter megfogta a vállára nehezedő kezét, felemelte a fejét, és néhány pillanatig farkasszemet nézett az őt fürkésző riadt szempárral. Delirium tremens, az apám hajoltól, sóhajtott, és elvesztette az eszméletét.

Hívd a mentőket!, rivallt rá Sándor Zoltánra.

Hívhatnám mindennap.

Istenem!

Csendesebben, még meghallják! Vagy azt szeretné? Egy hajnali szánom-bánom bűneimet?

Sándor megrázta a fejét. Közben arra gondolt, hogy dehogy, nem szeretne ő már semmit. Tényleg semmit. A fia, ott a földön, valójában ő sem érdekli. Annyira elfáradt. Fáradt vagyok, suttogta, és elindult a karosszék felé.

Zoltán visszatartotta. A cselédszobába menjen, mondta, belefeküdhet az ágyamba. Ma húztam tisztát. Aludjon. Az éjjeliszekrényem fiókjában talál Valeriánát. Akár kettőt is bevehet. Őt bízta rám. S hogy Sándor meg sem mozdult, megrázta, és az arcába suttogott: Tűnjön már el!

Csak tudnám, hogy merre. Még sosem jártam itt, motyogta alig hallhatóan Sándor, és nem mozdult.

Ezt nem mondja komolyan, hitetlenkedett Zoltán, de aztán Sándor szemébe nézett, és tudta, hogy igazat mondott. Ez az ember soha nem járt ebben a lakásban, sem a volt feleségénél, sem a gyerekeinél. Tíz év alatt egyszer sem. Megsajnálta, pedig néhány perccel ezelőtt legszívesebben laposra verte volna. Az előszobából balra nyílik a konyha, mondta csendesen, abból meg a cselédszoba. Lomtárnak használták. Menjen már!

Sándor bizonytalan léptekkel kiment. Zoltán még várt egy kicsit, meg sem mozdult, hallgatta az ajtónyitások és csukások zaját. Amikor már biztosra vette, hogy Sándor nem jön vissza, felkapcsolta a mennyezeti lámpát, Péterhez lépett, lehajolt hozzá, és egy ideig figyelmesen hallgatta egyenletes szuszogását. Ahogy két karjánál fogva behúzta a szobájába, undorodva meredt a széles csikban hátramaradt vörösés hányásdarabokra és a tócsába gyűlt vizeletre. A hányást papírtörölkkel szedegette össze a szemeteslapátba, lehúzta a vécén, és a vécékefével még a lapátot is tisztára mosta. Ebben a lakásban én vagyok erre a legalkalmasabb, gondolta, és valahogy megbántódott a saját gondolatától. Mintha valaki más sértegette volna. Már ott állt a nagyszoba közepén gyorsfelmosóval és vödörrel a kezében, amikor Adél kilépett a szobájából. Mi történt?, kérdezte az asszony.

Kiöntöttem az ivólevet, válaszolta Zoltán olyan könnyedén, mint aki előre felkészült a kérdésre, és közben a félregombolt gombokat nézte Adél köpenyén. Le sem vette, mióta visszament a szobájába, gondolta, vajon mit csinált odabent köpenyben?

Minek iszol ilyenkor? Menj, aludj!, szólt rá Adél, és a felmosóért nyúlt. Menj már innen!, kiáltotta szinte dühösen, ahogy megérezte, hogy Zoltán erővel visszatartja a felmosót. A szobádban dugdosod? Meginnánk előled, azt hiszed?, kérdezte végül.

Zoltán sértődötten ellökte magától a felmosót, kiment a konyhába, leült a hokedlire. Szerette ezt a hokedlit, otthon nekik is pont ilyen volt. Még a déd-dédanyádé volt, sóhajtozta örökké szomorú édesanyja, amikor vizes ruhával törölgette a szürke, kőlaphoz hasonló tetejét. Apádat is elbírja, tette hozzá fanyar mosollyal. A fiókjában tartották a cipőpuccoló keféket, a suvikszokat. Itt is erre használta. Ebben a lakásban általam nyert értelmet ez a fiók, gondolta, csak egy fiók. Felállt, elővette a vodkásüveget a kakaósdobozból, töltött egy fél pohárral, visszaült a hokedlire, és várt.

Adél, mielőtt feltörölte volna a tócsát, lehajolt, és megszagolta. Mi ez? Alma vagy szőlő? Inkább szőlő, gondolta. Ahogy végzett a felmosással, elindult kifelé, de elbizonytalanodott. Nem mert kimenni a konyhába. Ott nehezen küzdené le a sóvárgását. Pedig már ivott eleget. Ő meg meghallaná, hogy matat a dobozzal. Na és, ha meghallja? A francba, suttogta ingerülten. A tálaló mellé tette a vödört, nekitámasztotta a felmosót.

Elindult a szobájába, de néhány lépés után visszafordult. Óvatosan elvette a felmosót a tálalótól, arra gondolt, mit szólna a Belatini Magdika, ha látná ezt a gusztustalan piros nyelet a tálalójának támasztva, ezt a viledanyelet!, és a köntöse szélével áttörölte a dió-furnéron a megalázó érintkezés helyét.

Most is ugyanolyan mamuszt viselt, ugyanolyan otthonkát, mint negyven évvel ezelőtt. A környéken lévő boltokban ilyesmit már nem árultak, két éve vette az utolsó néhány darabot a váci hetivásáron. Avonatyegyért már nem kellett fizetniük, ő meg az ura ennek örültek a legjobban. Hetivásárookra jártak, micsoda boldogság volt! Egyszer még Debrecenbe is elmentek. A Szabad Földet is ezért járatták. Hogy tudják, mikor hova menjenek. Vásárolni ritkán vásároltak, de az ott árult holmik a régi időkre emlékeztették őket. Az alumínium paradicsompasszírozóról a befőzések és a bambisüvegek jutottak az eszükbe. Hogy nevette őket akkor a sofőrjük, a Frici! Mit bajmolódnak! Hazahozza nekik az egész közértes pultot, ha kérik! Akár százat is az Aranyfácán paradicsomkonzervből! Nem kérték. Ugyan! Abban aztán mi lenne a boldogság? De néhány éve elvonatoztak, elbusoztak Nagygombosra, ott vettek két szatyorral a gyár boltjában. Az ura akkor már nem tudta elolvasni a gyáron a feliratot. Alapítva 1934-ben. De arra még emlékezett, hogy a grófék, a Hatvany grófék gyára volt. A visszaúton azt is elmesélte, honnan kapta a nevét. Aranyfácánokat telepítettek arrafelé, hogy legyen mit vadászni a Zagya árterén. A cukorgyári gettóról is mesélt, ahonnan Auschwitzba vitték a hatvani zsidókat. Te érted ezt, Rózsikám? Európa legnagyobb cukorgyárából egyenes út vezetett a haláltáborba, így mesélte az ura. Amikor ott jártak, a cukorgyár már bezárt. A kocsmában a csapos elmondta, miközben a két nagyfröccsöt eléjük tette, hogy a silót is elszállították valahová Ukrajnába, vagyis hát, tette hozzá kicsit keresgélve a szót, valahová Kárpátaljára.

Összebb húzta magán az otthonkára sietősen felvett mellényt. Balra, jobbra és újra balra fordult a gangon, óvatosan benyomta a nyitott ajtót, végigment az előszobán, be a nagyszobába, és lekapcsolta a villanyt. Nem tudnak spórolni, aztán sírnak, hogy nincs miből fizetni, mondta halkan, megvetően. A tekintete megakadt a tálalón felejtett palántán. Kell is növény ezeknek! Még hagynák elszáradni, gondolta, magához vette, és elindult vissza a gangra. Furcsa érzése támadt. Mintha ült volna valaki a konyhában. Ahogy elment a konyhaajtó előtt, mintha egy összegörnyedt testet látott volna az öreg hokedlin. Mit törődöm vele, ha valamelyik ott alszik, hát ott alszik, majd lezuhan a kőre, és szétloccsantja a fejét, bánom is én, gondolta. Ő maga sem értette, miért ez a düh, hiszen rajtuk kívül már senkije sem volt. Amikor átért a gang túloldalán lévő lakásához, letette a palántát a konyhaablak párkányán dúsán virágzó növényekkel teli láda mellé, kicsit megnyomkodta a földet a szár körül, és elégedetten biccentett. Mielőtt bement a lakásába, még egyszer átnézett a szemközti folyosóra. Minden mozdulatlan volt. Odabent magához vette megkopott cekkerét, megszámolta elnyűtt disznóbőr pénztárcájában a papírpénzt, és elindult a közeli pékségbe.

Amikor felébredt az idegen ágyban, megpróbálta felidézni, hogyan is került a kockás ágynemű közé. Sosem volt kockás huzata, az édesanyja csak a tiszta fehérét szerette. Annak nem árt egy csipetnyi nátrium-perkarbonát, mondogatta. Az apja és ő, mindketten pontosan tudták, hogy ilyenkor az íróasztalfiók mélyén örökre elsüllyesztett vegyészdiplomájára és a Tiszavidéki Vegyi Kombinátban eltöltött szörnyű hónapokra gondol, ahonnan fegyelmivel bocsátották el, mert lányékon rúgta a fenekét markolászó

parttitkárt. A frissen mosott ágynemű napokig megőrizte a fehérítő illatát, ágyazáskor a szoba levegőjét is frissességgel töltötte meg. Miközben felöltözött, egyetlen kérdés zakatolt a fejében, nem tudott szabadulni tőle. Mit tettem? Mit tettem? Ahogy becsukódott mögötte a ház graffitikkal lefújt kapuja, és kilépett a körútra, a kérdés is eltávolodott tőle, megválaszolatlanul. A reggeli párában halványan látszottak a Margit híd narancssárga fényű, magasba nyúló ívlámpái. Elindult a híd felé.

Az öregasszony a teli cekkerrel bement a nappaliba, leült az ablakkal szemközti fotelbe, elnyújtózott. Nézte a körút túloldalán a déli fekvésű, erkélyes házat. Jó dolog a napos erkély, babot is lehet azon futtatni, gondolta, és letette a cekkert. Az egyik zacskóból friss zömlé morzsái szóródtak a kisasztalra. Úri dolguk lehetne! Mint békeidőben, motyogta maga elé, miközben felszedegette és bekapta a morzsákat. Ahogy kibújnak az ágyból, ropoghatna a friss zömlé a foguk alatt. De nem! Hozom frissen, viszem szárazon. Prészlinek. Minek akkor? Egyszer úgyis megmondom, hogy nem hozok. Hoz nekik a franc! Nekem is van önérzetem. A pénzük se kell. Sokra megyek vele. Havonta két csomag *Libero* az öregnek. Kell is az már! Motyogása szipogássá változott, otthonkájája zsebéből ibolyamintás zsebkendőt vett elő, hosszan törölgette vele a szemét. Csak akkor tette vissza a zsebébe, szépen összehajtva, amikor Adél kijött a szobájából.

Adélt, ahogy meglátta az öregasszonyt a fotelben, máris düh fojtogatta. Mit képzel ez? A gusztustalan otthonkájában a Belatiniék karosszékében?, kérdezte magában hisztérikusan, és a legszívesebben lelökte volna a földre az öregasszony aszott testét. Amikor észrevette a szatyrot a kisasztalon, szinte fuldoklott. Szavai alig érthetően fröcsögtek az öregasszony felé. Hányszor mondjam, hogy ne tegye a tejeszacskót az asztalra, Róza! Felkapta a kisasztalról a szatyrot, szinte kirohant vele a konyhába. Behallatszott, ahogy indulatosan lecsapja a konyhapultra. Az öregasszony felállt, elindult kifelé. A küszöbön majdnem egymásnak ütköztek.

Éppen ezt akartam mondani. Nem is teszem többé. Mostantól én is délig alszok, mondta az öregasszony. Akkor maga fölfordul éhen, folytatta suttogva. Azt hiszi, nem tudják? Hogy csak hazudozik összevissza? Mindegyik tudja. Mindent tudnak. Főként a Zoltánka. Ő nem csak magáról tud mindent, ő azt is tudja, mennyi mostanság egy kiló kenyér.

Mit akar ezzel mondani?, kérdezte Adél, és érezte, ahogy forróság önti el az arcát.

Á, semmit, felelte az öregasszony.

Nem akartam megbántani, Róza kedves, csak arra kérem, vigye a konyhába, folytatta Adél engesztelő hangon. Szégyellte korábbi indulatát. Hiszen mi lenne vele Róza nélkül? Ki vásárolna be, ki takarítana?

Meg se eszik, morgolódtott tovább az öregasszony. Maga is csak cigarettát délig. Akkor rágcstal, hajtás közben.

Azért csak hozzon.

Még elfekélyesedik a gyomra. Meglássá, a végén még vért szarik.

Jaj, Róza! Menjen már!

Adél a háromajtós szekrényhez lépett, kinyitotta, lábujjhegyre állt, a felső polcról, egy porcelánbonbonierből pénzt vett elő, és Rózának nyújtotta. Tessék!

Az öregasszony elvette a pénzt, kiment a konyhába a szatyráért, majd visszajött. Az újság meg majdnem itt maradt a cekkerben, mondta, és letette a tálalóra az aznapi újságot.

Köszönöm, mondta Adél, s hogy az öregasszony nem mozdult, csak tétován állt a küszöbön, kényszeredetten a férje felől kérdezősködött.

Mostan már jól van. Nincs gondom rá, felelte Róza.

Hát ez nagyszerű, zárta volna le a beszélgetést Adél, de az öregasszony meg sem hallotta. Csak állt a küszöbön, szemével követte Adél ingerült fel-alá járkálását, úgy beszélt tovább.

Nincs is ganébb dolog az agylágyulásnál. Hazaadják így, mert nem tömtem tele a bukszájuk. De mivel tömtem volna? Neki talán adott végkielégítést az állam? Pedig mit meg nem tett érte! Mit nem! Mindent. A piszkos munkát is. Bár én úgy gondolom, a munka az munka, ha piszkos, ha nem. Aztán jött a baj, bénaság, behugyozás, beszarás. A szembogara, az élt csak igazán. Fürkészőn járt ide-oda. Már csak engem fürkésztet!

Hát igen, mondta értelmetlenül Adél. Abbahagyta a járkálást, felvette az újságot, és belelapozott. Néhány lépést tett a rövidlátása miatt messzire eltartott nyitott újsággal, beleolvasott, aztán megállt, ott, ahol volt, a szoba közepén. Már ügyet sem vetett az öregasszonyra, újra és újra elolvasta a Művészeti Alapról szóló cikket. Sosem gondolt rá az igazi nevén, mint ahogy másnak sem jelentett semmit sem az MNMA rövidítés, sem a teljes név, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja. Egy régi kiállítás címe és a kurátor neve keltette fel az érdeklődését, különben nem törődött volna az egésszel, hiszen évek óta csupán annyi volt a kapcsolata az 1992 óta Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének nevezett művészeti alappal, hogy évente kétszer tagdíjat fizetett. Ha megfeledezett róla, valaki mindig befizette helyette, talán a titkárnő, a Lenke, aztán levonta a karácsonyi segélyből, amit neki küldtek. Az így maradt ötezer forintot mindig a gyerekeinek adta. Fenyőfát már évek óta nem vettek, pedig sok szép régi dísz őríztek újságpapírba csomagolva cipősdobozokban. Szenteste mindig elszégyellte magát, és könnybe lábadt szemmel gondolt az anyósára, aki még hetvenévesen is felállt a hokedlire, hogy a hófehér csillámporos csúcsot a helyére illessze. Peti fia is esküdözött, hogy a következő évben igenis hoz fát a piacról. Sosem hozott. De a Zoltán fáját nem fogadták el. A cselédszobából kiáradó fenyő- és fahéjillat és a Róza mákos és diós bejglije a tálalón valamennyire a nagyszobát is ünnepélyessé varázsolta. És ők beérték ennyivel.

Adél felnézett az újságból, látta, hogy az öregasszony még mindig ott áll a küszöbön, és mintha még mindig ugyanazt mondogatná, talán még mindig az uráról beszélt, de szavai elmosódtak, mondataiból hiányzott az értelem. Adél odament hozzá, és megérintette a vállát.

Az éjjel megint fönt hagyták a liftet. A házmesterné a mindenhatót is káromolta, úgy kivolt, mondta az öregasszony egészen más hangon, szinte örömmel, a pletykálkodók elégedettségével. Zengett a lépcsőház. Azt hitte, a maga Sárája hagyta fönn. De nem. A harmadikról valaki. A fogtechnikus macája. Biztosan.

Megőrülök, megőrülök!, sikoltotta Adél. Hol az öregasszonyt, hol az újságot nézte, végül rámeredt egy sorra, majd indulatosan összegyűrte az oldalt, és betette a zsebébe.

Hát még én! Ha elromlik, rám ne is számítsen. Ennyi lépcső, az nekem már nem megy, mondta kifulladásra Róza, mintha éppen most mászta volna meg a négy emeletet. Majd legrasztja a fiát vagy a lányát. Úgyse csinálnak semmit.

Tanulnak, Róza, dolgoznak. Jó gyerekek.

Ha magának azok, mondta az öregasszony gúnyosan. Pedig szerette őket. Neki nem voltak gyerekei. A férjével a tizedik házassági évfordulójuk óta ezért nem mentek vissza

a szülőfalujukba. Elegük lett abból, ahogy néztek rájuk, rájuk, a magtalanokra. Ahogy kérdezősködtek. Ők meg csak kapaszkodtak egymásba lesütött szemmel, hogy tekintetükkel el ne árulják, melyikük okozója a gyermektelenségnek. Nekik jó volt ez így. Szerették egymást. Egymást szerették. Évente kétszer kocsit küldtek a szüleikért. Örültek a háztáji zöldegeknek, a tojásnak, télen a disznótorosnak. De amikor a két édesanya rákezdett a szipogásra és a sóhajtozásra, már szóltak is a sofőrnek.

Adél előrángatta a zsebéből az újság odagyúrt oldalát, és erővel az öregasszony szatyrot tartó kezébe nyomta. Dobja ki a kukába, meg ezt is, az egészset, mondta, és dühösen visszatömködte a maradék lapokat is a hálós cekkerbe. A mutatójából még a vér is kiserkent, úgy belevágott az éles műanyag háló.

Az öregasszonynak az ajtóhoz kellett támaszkodnia, hogy visszanyerje az egyensúlyát. Azt már nem, mondta. Jó lesz ablakpucoláshoz. Berakom a mosogató alá. Ott gyűjtöm a többit is.

Nem! Ezt vigye ki innen! Hallja!?, kiáltott rá Adél, és utánaszaladt. Vigye odaátra!

Jól van, Adélka! Mit kell ezen így idegelni?! Az öregasszony megállt a bejárati ajtó előtt, rámutatott. Hívta már a lakatost?, kérdezte.

Mindig csak ígéri, hazudta Adél. Közben arra gondolt, mit képzél ez az öregasszony, hogy őt felelősségre vonja? Elege van mára belőle, tűnjön el végre! A vasalnivaló is összegyűlt, mondta hangosan.

Az öregasszony mintha csak erre várt volna, az itt maradás valamilyen lehetőségére. Szinte nevetett, ahogy ledobta a cekkert az újsággal az előszoba padlójára. Csak hozza, meg a vasalót is, deszkástul. Majd itt megcsinálom, mondta boldogan.

Inkább vigye haza. Dolgoznék.

Nem zavarom én magát. Vagy igen?

Nem. Igazán nem, de jobb lenne mégis odaát, felelte kényszeredetten Adél.

Hogy nekem hol jobb, azt maga honnan tudná?

Úgy értem, nekem. Vagyis bocsásson meg, Róza, nem úgy gondoltam.

Rossz a vasalóm, deszkám sincsen.

Adél képtelenségnek tartotta Róza érvelését, egy pillanatra elgondolkozott, aztán gyanakvón ránézett. Nem akar hazamenni, itt akar maradni, gondolta rémülten. Átvisszük, segíték, mondta végül.

Maga csak ne hurcolásson semmit odaátra! Nem vasalunk, és kész, kiáltotta Róza, és felkapta a szatyrot a földről.

És ne hozza fel többé. Se holnap, se holnapután, szólt utána Adél.

Majd még fölfordul éhen. De bánom én!

Az újságról beszélek. Nem kell. Soha többé.

Elő van fizetve.

Mondja le!, üvöltötte az öregasszony arcába Adél.

Majd maga lemondja! Nem vagyok a titkárnője!

A titkárnőm?, kérdezte lecsillapodva, értetlenül Adél.

Mért? Azt hiszi, nem voltam az? Méghozzá prima helyen, odafent. Igaz, hogy csak két ujjal gépeltem, a gyorsírást is csak kapiskáltam, de nekem nem kellett kétszer mondani valamit. Ugrottam elsőre. De már nem ugrok, mondta keserűen Róza, és elindult kifelé. Éppen kilépett a lépcsőházba, amikor Adél belecsimpaszkodott a szatyrába.

Adja vissza, majd én elteszem, mondta Adél, és kicibálta az összegyúrt újságot. Az öregasszony dühösen berántotta maga mögött az ajtót. Egy pillanatig úgy tűnt, hogy

az ajtó végleg ott marad a helyén, de aztán váratlanul kinyílt. Adél éppen az összegyűrt újság egy pontjára meredt, amikor a súlyos tölgyfa ajtó a homlokához csapódott.

Az öregasszony átment a gang túlsó oldalára, lerántotta az ajtó mellé rögzített kalitkáról a fekete anyagot, és bement a lakásába. A papagáj azonnal rikoltozni kezdett. Az értelmetlennek tűnő rikoltozásban ritmikusan ismétlődtek bizonyos hangok, főként az „r”, a „t” és az „sz”, néha egy teljes szó kivehető volt. A madár fejtartása is arra utalt, hogy betanult szöveget mond. De az értelmét csak az fejthette volna meg, aki évekkorábban betanította. Csakhogy az az ember már halott volt.

Adél még egy ideig a kezében szorongatta az újságot, azután a ládához ment, kinyitotta. A térdén kisimította, összehajtogatta a lapokat, és mindegyiket betette a ládába. A ládát lelakatolta. Néhány pillanatig ott állt mélyen a láda fölé hajolva. Amikor kiegyenesedett, megérezte a homlokán a lüktetést. Az a rohadt ajtó, az csapódott nekem, gondolta, és kiment a konyhába. A Belatiniék nagy hússzeletelő késével jött vissza, megállt a tükörrel szemben, és a kés lapját az egyre jobban izzó púphoz nyomta.

Amikor az ágyát üresen találta, arra gondolt, hogy megkeresi a férfit, de túlságosan fáradt volt hozzá. Kicsit tétovázott, zavarta, hogy egy idegen után használja a saját ágyneműjét, de végül csak belefeküdt. A papagáj rikoltozására ébredt. Gyorsan felöltözött, és kiment. Ahogy belépett a nappaliba, látta, hogy Adél a henteskésével a kezében áll a tükör előtt. Szinte rávetette magát, és kicsavarta a kezéből a kést.

Megőrültél?, kérdezte Adél, és ellökte magától.

Nem kell mézsárszéket rendezni egy papagáj miatt! A Róza sem bírja sokáig, mindjárt letakarja, mondta Zoltán, és letette a kést a tálalón nyugvó, régi porcelán mosdótál mellé. Nem akarsz felöltözni?, kérdezte vádlón. Mindig ez a pongyola! Fesd ki magad, mint régen, mondta halkan. Nézte Adél arcát, és közben arra gondolt, milyen szép volt a mosolya azon a képen, amelyet a volt férje mutatott neki, a mosolya, amit ő sosem látott.

Te csak ne foglalkozz a pongyolámmal! Túl sokat engedsz meg magadnak, felelte Adél, és elindult a szobája felé. Félúton megállt, dühösen visszaszólt. Igazad van. Ma, ma felöltözöm. „Kirittytentem” magam! Na, nem a kedvedért. Látogatót várok. Belépett a szobájába, és becsapta az ajtaját éppen akkor, amikor a papagáj velőtrázóan felrikoltott a gangon.

A gangon az öregasszony magokat és friss vizet vitt a papagájnak. A madár összevissza röpködött, rikoltozott. Szebben, nem értem, mondta az öregasszony, és egy fakanál nyelével bökdödni kezdte a papagáj csőrét. Előbb az asztali áldást, halljam, ha éhes vagy! A papagáj egy ideig dühösen csipkedte a fakanalat, aztán megszólalt. Édddess Jézussss, légy vendéééégünk, áldddddd meg, amittttt adtttttál nekünk, rikácsolta, és csőrével az öregasszony eledelt tartó keze felé vágott. Az öregasszony nagyokat bólogtatva kinyitotta a kalitkát, az etetőbe öntötte a magokat, és feltöltötte az itatót.

Elvágom a torkát vagy a vén picsáét!, gondolta Péter ingerülten, miközben sietősen felöltözött. Ahogy átszaladt a nappalin, meglátta a tálalón a konyhakést. Felkapta, azzal rohant tovább. Ha még egyszer leveszi a rongyot a kurva madaráról, megölöm!, kiáltott át az öregasszonynak, amikor a késsel hadonászva kirohant a folyosóra. A lépcsőházban álló férfit durván ellökte az útjából.

Sándor nekiesett a lifttel szemközti beugróban elhelyezett Aphrodité-szobornak. A szobor alsó része 1986-ban elvált a talapzattól, és a szobor minden alkalommal, amikor a lift megállt vele szemben, megingott. Az akkori házmester a saját samujával, kötőrő kalapácsával akarta darabokra törni és lehordani a szemébe, de az idős hölgy, aki a szomszédos lakásban lakott, kétszázötven forintot csúsztatott a zsebébe, hogy szakembert hívjon. A pénzt eredetileg a Helikon Kiadónál *A múlt születése*-sorozat éppen megjelenő görög kötetére tette félre. Néhány nap múlva megérkezett az Ingatlan Kezelő Vállalat két kőművese egy mocskos cementesvödörrel, egy fandlerrel és egy kőműveskanállal. Vizet az idős hölgy lakásából kértek, cipőtalpuk szürkés lenyomatot hagyott az előszoba parkettáján és a konyhakövön. A talapzat és a szobor közé kent sötétszürke cementcsik már egy hónap múlva repedezni kezdett.

A vállán súrolta az Aphrodité kezében tartott gránátalma ütése. Ő maga sem értette, hogyan lehetett annyi lélekjelenléte, hogy félreugorjon, mielőtt a szobor nagy robajjal a lépcsőház gránitkövére zuhant. Az ütődéstől levált fej egyre gyorsabban gurult lefelé a lépcsőkön. Sándor a félemelet és a földszint között érte utol. Először arra gondolt, hogy visszaviszi a harmadikra a szobor többi részéhez, de a robajra összesereglett emberek kiabálása visszatartotta. Az egyik sopánkodó női hang ismerős volt a számára. Ezt már hallottam valamikor, régen, gondolta, de nem tudta felidézni a sápióhoz tartozó asszony alakját. A zakója alá dugta Aphrodité fejét, kilépett a kapun, és elindult a Margit híd felé.

Ugyanoda ült le, ahová reggel. A fejét maga mellé tette, arccal a folyó felé. Miközben a zavaros vizet és a kikötött hajókat nézte, a fiára gondolt, arra, hogy micsoda ereje volt a tasztításának. Istenem, sóhajtotta, mennyi indulat van benne! Tudta, hogy vissza kell mennie, mindent el kell mondania Adélnak és főként a gyerekeknek. Csak az első mondatot nem tudta, az a néhány szó okozott neki gondot. Az eltervezett mondatok, mondatrészek szétzilálódtak a fejében, a szavak értelmetlen, örült sorrendben követték egymást, azt érezte, hogy a koponyáját mindjárt szétfeszíti valami ragacsos anyag. Felkapta a fejét, felállt, és rohant a Duna-parton a Szent István körút felé. Az utolsó cipő mellé letette a fejét. Egy ott sétáló nő rákiáltott. Mit képzelsz maga? Szégyellje magát! Ahogy a hangra visszafordult, látta, hogy a nő begurítja a fejét a Dunába.

Menj el innét. Nem jó itt, mondta Adél kedvesen Zoltánnak.

Hová menjek?

Menj vissza a szüleidhez, felelte Adél, és arra gondolt, hogy azt sem tudja, kik a fiú szülei. Sosem beszélt róluk.

Két évet töltöttem veletek. Hogy mennék vissza? Hová? A nyári konyhába, a bátyám mellé?, kérdezte Zoltán egyre zaklatottabban. Aztán naphosszat hallgassam az apámat, aki csak a kancáiról tud beszélni? Hogy melyik hókás, melyik lámpás, melyiknek melyik lába kesely, hogy melyiket hol, mivel fedezteti? Marmagasság, szárméret érdeklí csak, a nagy csánk, a széles szügy, a ráma. Vagy szegény anyámat, aki akkor boldog, ha jól híznak a libák, akkor mosolyog, ha hozzájuk szól: Na, papatyka, na, na, moja, na! Hallgassam a bátyámat, aki Nógrád roncstelepein szedi össze az alkatrészeket, úgy akar magának Mercédeszt összerakni?

A családod.

Majd eltemetem őket. Tisztességgel.

Nem akkor kell a tisztesség, felelte Adél. Hangjából eltűnt korábbi kedvessége, Zoltán szavai őt is sértették, a Kőhegyet juttatták az eszébe, az apja kancáit. De az ő apjának

ott volt a műhelye, az égetőkemencéje, az ő apjával boldogság volt beszélgetni. Mi lett volna belőlem az apám nélkül? Mi vagyok most az apám nélkül? Nem is tudom, gondolta, és elindult a szobája felé. Leveszem ezt a maskarát, mondta hangosan.

Nem maskara. Nagyon is jól nézel ki.

Adél megrántotta a vállát, és bement a szobájába.

Mintha visszavárnának!, kiáltotta utána Zoltán. Ha meglátogatom őket, a szemükben ott ül a rémület, hogy hazaköltözöm, folytatta tovább a csukott ajtó előtt. Lesik a kezében a bőröndöt. Amikor látják, hogy nincs, csak akkor tárják szélesre az ajtót. Hogy vagy, fiam? Jól, anyus. Aztán csak ülünk a konyhában, a két hokedlin, szemtől szembe, szóltanul. Majd anyám nem bírja tovább, feláll, gyere te is, vágj le egy nyulat. Én már nem ölk állatot, anyus. Azért csak megeszed. Meg, mert a te főztöd. Hogy is mondhatnám el neki, hogy a nyúzófa, a vén diófa vastag ágán, még mindig kísért, ha a gyerekkoromról álmodom.

Az utolsó mondatot már üvöltötte.

Adél kinyitotta az ajtaját. Az arca majdnem súrolta Zoltánét. Nocsak! Te üvölni is tudsz?, kérdezte gúnyosan, és gyorsan behúzta maga mögött az ajtót.

Zoltán egy ideig várt, hátha visszajön Adél. Képződött. Adél kezének simogatását érezte a homlokán, azt képzelte, hogy részvételtjes tekintettel néz rá, hogy magához húzza, vigasztalja, ahogy egy kisgyereket szokás. Órákat tudott volna így eltölteni, de egy idő után a bejárati ajtó nyikordulása észhez térítette.

Minek jött vissza?, kérdezte a férfit, és elállta az útját.

Nem azért jöttem az éjjel, hogy a te ágyadban töltsék egy éjszakát.

Bánom is én, csak menjen el!

Téged akarnak kirúgni, nem engem, felelte Sándor, és megpróbálta eltolni maga elől Zoltánt. A fiú nem hagyta magát.

Amikor az öregasszony belépett, már mindketten kimerülten támaszkodtak a falnak.

A vasalnivalóért jöttem. Átviszem, mégiscsak, mondta Róza, és közben Sándor arcát nézte. Amikor a férfi sietősen kilépett a folyosóra, elkapta a karját. A Sanyika!, kiáltotta meglepetten. Hogy kerülsz te ide?, kérdezte, és visszahúzta az előszobába.

Hát megismer, Róza? Annyi év után?

Harminc év az én szememnek semmi, felelte Róza magabiztosan. Az uramat keresed?, kérdezte, és feleletet nem várva folytatta. Ne keresd már, fiam. Semmi se ő már. Fekszik az ágyban, anyyi, semmi több. Hallom a fülemben, ahogy könnyörögtél neki, ő meg mondta, őszintén mondta, nekem hihetel. A te batyud, azt mondta, cipelned kell, nem bontja ki azt senki. Még sírtál is, Sanyika. Bele a frissen sült kapros-túrós lepénybe. Nem kértél belőle. Egy falatot sem tudott beléd tukmálni a Róza. Mostan már nem sütök. Csak a pépes járja, a passzírozott.

Mi dolga volt ezekkel?, kérdezte Zoltán Sándortól. A hangjában gyanakvás keveredett meglepődéssel. Egy másodpercre a keze is meglendült, mintha el akarná kapni a férfit a zakója hajtókájánál, közelebb húzni, az arcába sziszegni valami ocsmányságot, de végül nem tette.

Sándor nem válaszolt. Kerülte mindkettejük tekintetét.

Ha volt, hát volt. Mit tudsz te, semmiről!, torkolta le Zoltánt az öregasszony, azután Sándorhoz fordult. Nem kellett volna odajönnöd, Sanyika. Mostan már mondhatom. Félt az öreg, csak virrasztott napokig, hogy miért is engedett be. Na hiszen! Bizton tudta, jelentik majd, hogy ott jártál nálunk, a szemlőhegyi házban. Civilkapcsolat!

Veletek! Az tilos! Hogy odalesz a posztja, az osztályvezetői, a tudod hányperhányason. Aztán mégiscsak ráütötte a pecsétet a dossziédra, Sanyika. „Hálózati munkára nem alkalmas.” Jó ember volt az uram, meghallgatta a könyörgésemet. Érted könyörögtem, Sanyika. Mert tudnod kell, hogy a nagyanyád önagsága nélkül egy mocskos bádoglavórban végeztem volna kaparékként. Lásd csak, még neked is hasznodra vált, hogy a Róza édese volt az Istenhegyi 24.-ben a mindenes cseléd. Így aztán csak elengedtek tégedet, mesélte az uram, amikor találtak egy másikat a te köreidből, egy könnyen kezelhető, akit sarcolhattak valami régi makuláért.

Sándor Zoltánra nézett, vajon felfogta-e az öregasszony szavait, s hogy a fiú arcán csak bizonytalanságot látott, magyarázkodás helyett az öregasszonyhoz fordult. Hogyhogya itt?, kérdezte.

Cseréltünk, még '87-ben. Idejében, mondogatta aztán két év múlva az uram, kihajították volna onnan is, amikor nyugdíjazták. Még hogy nyugdíjazták! Kiseprűzték, fiam. Páros lábbal rúgták ülepen!, válaszolta Róza. Még nyugdíj-kiegészítést sem kapott, pedig volt kitüntetés akárhány, csak hát titkosították ötven évre. Minek azt titkosítani, amit annyian tudnak, tette hozzá méltatlankodva. Egyre hangosabban beszélt, orrcimpája kitágult, petyhüdt nyakán kidagadtak az erek, úgy folytatta. Majd még elveszik a nyugdíjpótlékot is! Ismerem én ezeket! Ott ülnek a cikornyában, a majmok házában, én már csak így hívom, Zolikám, fordult a fiú felé, már ha ülnek! Te is láthatod, fiam, a híradóban. Az lenne a dolguk, hogy ott üljenek, aztán mégiscsak üresen ácsingóznak a padok az ülepek után! Csak gombnyomásra gyülekeznek a summás fizetésért! Köpnek ezek mindenkire, Zolikám! Bezeg, ha az uram odasétafikálhatna közéjük, ujjal mutogathatna a kebelelváltásaira. Ül ott még olyan is, Zolikám, aki az uramnak volt a fullajtárja. Mire vannak olyan nagyra, várjanak csak, majd ők is beleesnek a verembe, minek ásnak annyit!

Halkabban, Róza!, szólt Zoltán az öregasszonyra. Egyre gyakrabban tekingetett a nagyszoba felé, hogy idejében közbeléphessen, ha Adél megjelenik a küszöbén.

Amúgy is nagy volt nekünk az a ház, folytatta Róza, és újból Sándor felé fordult. Annyi szoba! Konyhából, klozetből is kettő! Neked megsúghatom, mindenből egyet használtunk, csak a szombat esti utipartik előtt járt körbe az öregem, sorra nyitogatta a szobákat az elvtársainak. Mert akkor még ez a szó járta. Az egyikben vacsoráltak, a másikban pálinkáztak, a harmadikban kártyáztak. Ott állt a láda sör az asztal mellett, üvegből itták, úgy szerették.

Az öregasszony elővette ibolyamintás zsebkendőjét, megtörölte a szemét. Betli, rebetli, ultimó, mondta könnyek között.

Sándor átölelte. Megszánta ezt az öregasszonyt az ibolyamintás vászon zsebkendőjével, a posztómamuszával, az otthonkájával. Az elmúlt években nem találkozott hozzá hasonlókka, azt hitte, már nem is léteznek. De még élnek, ha nem is sokáig. Öt évig? Tízig? És a történeteik is meghalnak velük együtt. Kár értük? Talán nem, gondolta.

De te, fiam, mit ólálkodol erre? Csak nem a Zolika apja vagy?, kérdezte Sándortól az öregasszony.

Ugyan!, felelt Sándor helyett Zoltán éppen akkor, amikor a másik egyetértően bólintott.

Az, mondta Sándor. Gyorsan elengedte az öregasszonyt, elfordult tőle, és Zoltánra nézett.

Most aztán igazodjék el az ember, hogy melyiktek a hazudóska, nevetett az öregasszony, és fürkészve nézett egyikről a másikra.

A beálló csöndben tisztán hallatszott Adél ajtajának nyikordulása.

Kivel beszélgetsz, Zoltán?

A Róza jött a vasalnivalóért, felelte Adél kérdésére Zoltán, és rángatni kezdte Sándort kifelé.

Férfigangot is hallottam, jegyezte meg Adél, de nem jött ki a szobájából, csak kidugta a fejét a résnyire nyitott ajtón.

A gázművektől jöttek, kiabálta az előszobából Zoltán.

Úristen! Ne engedd, hogy kikapcsolják. Mindjárt jövök.

Csak a gázórát jöttek leolvasni.

Leolvasó lettél?, kérdezte Sándort az öregasszony. Énnálam te csak ne olvassál le semmit, még megsértődök, mondta haragosan, és durván kitaszigálta a férfit a lépcsőházba. Sándor értetlenül meredt rá, de Róza elfordult tőle, bizonytalan léptekkel visszament a lakásba, és megállt Adél ajtaja előtt. Arca rémült volt, alig kapott levegőt. Néhány percig csak állt ott a kezét tördelve, majd – mint aki erőt merít a mozdulatból – végigsimította az otthonkáját. Átviszem a ruhákat, Adélka, mondta hangosan. Unok egyedül. Deszka se kell, majd a konyhaasztalon.

Sándor még mindig az öregasszony furcsa viselkedésén tűnődött, amikor Zoltán mellé lépett, és lefelé lökdöste a lépcsőn. Tűnjünk el innen!, mondta neki, és éllel, nyomatékosan tette hozzá a kicsinyítőképzős, gyerekes becenevet: Sanyika!

Órákkal később, amikor már a körúton járt, újra és újra eszébe jutott ez a „Sanyika”. Hogy csak ők, a Rózák hívták őt Sanyikának. Talán még csecsemőkoromban is Sándor voltam, gondolta. A szülei sosem becézték. Ha kedveskedni akartak, akkor Sándorkámnak szólították. Ettől a „Sanyikától” kirázta a hideg éppen úgy, mint harminc évvel ezelőtt.

Amikor Adél kijött a szobájából, megcsapta az orrát az öregasszonyból áradó szag. Elfintorodott. Róza, mintha megértette volna az asszony grimaszának az okát, eltávolodott az ajtótól, két karját előrenyújtotta, hogy átvegye a vasalnivalót.

A csipkés blúzom estére kellene, mondta Adél az öregasszonynak. Kék, a sok mosástól kifakult munkaköpeny volt rajta, az elején sötétebb, kimoshatatlan foltokkal.

Nocsak, az Adélka kirúgni igyekszik a hámból, mondta az öregasszony, és mosolyt erőltetett az arcára.

Ugyan már, Róza! Leadás van. Nem állok sehogy.

Addig jó. Míg van munka. Látja, ha maguk nem lennének, mit is csinálnék egész nap?

Most menjen, Róza.

Olyan ropogásra vasalom, hogy megmered rajta a férfiak szeme. Mert az hiányzik magának. Azért ilyen búvalbélelt, mondta az öregasszony, és meg sem mozdult.

Róza!

Ez az igazság.

Adél váratlanul megfogta az öregasszony kezét, és szinte szégyenkezve kérdezgette.

Mondja csak, Róza, maga mindent tudott az uráról? Hogy mit csinált, hogy mivel töltötte a napjait, elmesélt magának mindent?

El hát!, felelte büszkén az öregasszony.

Na, ugye!, csattant fel Adél, és izgatottan bólogatott. Istenem! Hány éven át hazudott? Egy? Kettő? Öt? Vagy az együttlétünk minden perce hazugság volt? Az örökös

„kiküldetés”! Azt hittem, nőkről, ivászatokról van szó! Most már tudom, hogy nem. Később is megtartották „társadalmi kapcsolatnak”! Társadalmi kapcsolatnak! Érti?

Az öregasszony elmosolyodott, és nagyokat bólintott. Ő ne értené?

Azt hiszem, nem bírom ki, folytatta Adél, és egy pillanatra úgy tűnt, legyőzi viszolygását, és odabújik az öregasszonyhoz, tőpedt melléhez szorítja a fejét, de végül elhátrált mellőle. Leült a ládájára, onnan folytatta a beszélgetést. Kérdezgettem: Na, milyen volt? Semmilyen. Mi történt? Semmi. Sosem nézett a szemembe. Aztán egyre hallgatógabb lett.

Ahogy hazajött, dőlt belőle a szó, mesélte saját emlékeit az öregasszony. Meghánytunkvetettünk mindent, aztán a begörbesztett mutatóujjával ott hadonászott az orrom előtt, így, ni!, mondta, és Adél szeméhez emelte dagadt ízületektől rücskös, behajlított mutatóujját. Én meg tudtam, hogy ez bizony azt jelenti: „Erről aztán egy szót se senkinek, Rózsikám!”, Rózsikám, így hívott engemet.

Csönd lett. Mindkettejük előtt képek peregetek le húsz-harminc évvel korábbi életükből. Az öregasszony mosolygott.

Oláh András

AZ ELVESZETT KÉZIRAT*

„...Érezé akkor szemérmes Erzsók,
 hogy Csepü Palkó,
 a tiszteletes két pej csikájának jóképű abrakolója
 hátulról föllebbenté szoknyája szegélyit,
 és mives buzogányát előremeresztvén
 zihálva töri az irtást.
 Erzsók szemérme ellen ekkora vétséget
 tavasz óta senki sem követett el,
 hacsak széles tenyerű Fejenagy nem,
 a helység borízú hangú kalapácsa,
 bár maga Erzsók is úgy vélte utóbb,
 hogy Fejenagy lomposa akaratban és kitartásban is
 alatta maradt eme szerszámnak, amely
 mohón tolakodva iparkoda egyre tovább.
 „Ah, ne most...” – pihegte szemérmes Erzsók,
 de a borral teli kancsót vigyázatosan elereszté,
 jobbjaival védekezésül a hordó
 penészes peremébe kapaszkodott,
 baljával peniglen megragadá
 a faltörő kost, mely már csiklandta keményen.

* Petőfi A HELYSÉG KALAPÁCSA című vígeposzának mostanáig lappangó részlete.